

Alya's Gave

Alya's Gave

Hay van den Munckhof

Auteur: Hay van den Munckhof

Coverontwerp: Monkey Books

ISBN: 9789403930893

© Hay van den Munckhof

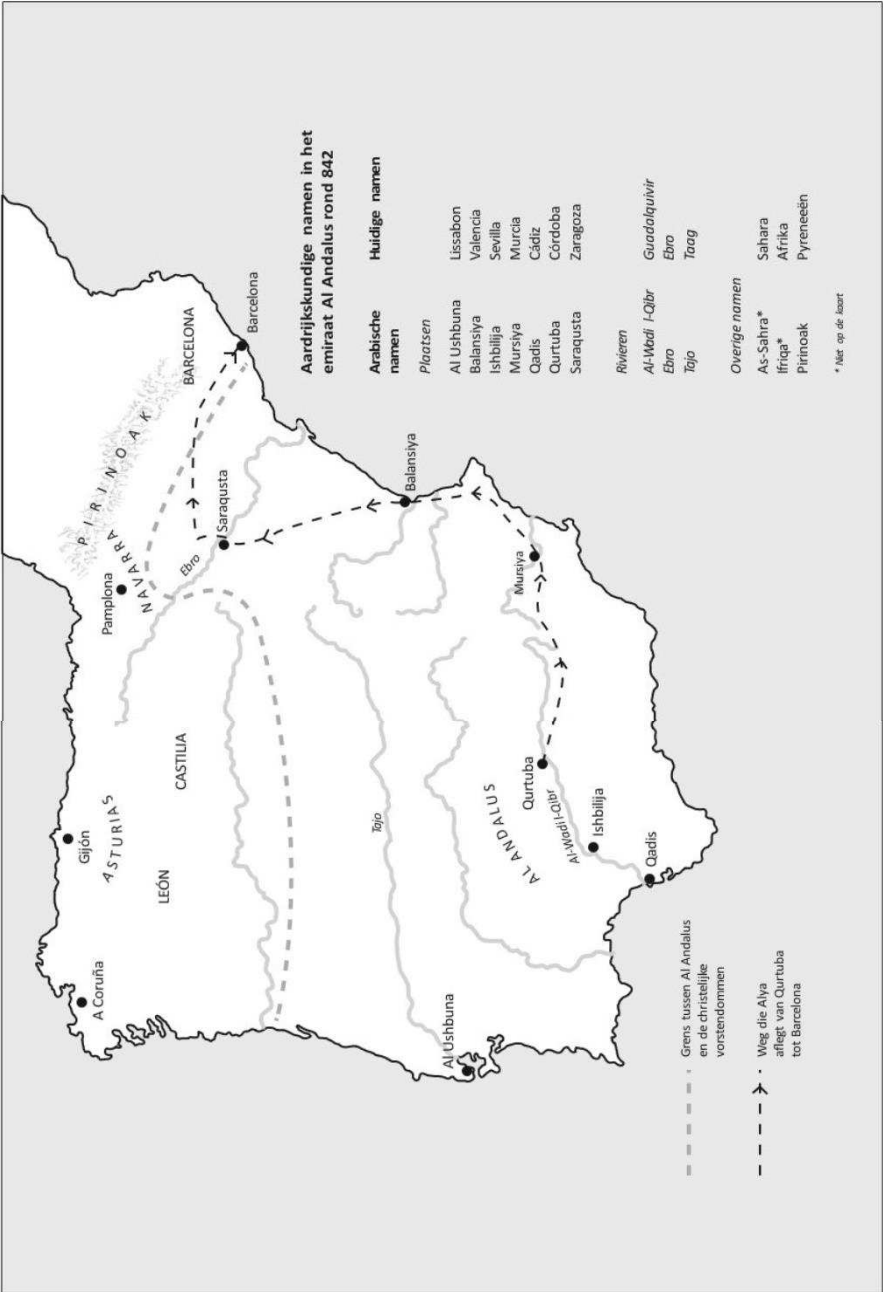
Jaar van uitgave: 2026

Uitgegeven door: Monkey Books

Eerste uitgave als het tweeluik 'Alya' en 'Alya's keuze'

Uitgeverij Mozaïek, mei/oktober 2018

Iberisch schiereiland 842

Alfabetische namenlijst

De cursief gedrukte namen zijn uit historische bronnen bekend. Alle andere zijn fictief.

<i>Abd Al-Rahman II</i>	<i>Vierde emir van Al Andalus, 822-852</i>
<i>Abu-Nawas</i>	<i>Een van de bekendste Arabische dichters 756-814</i>
Aisha	Alya's moeder, die bij haar geboorte stierf
Albert	De Frankische houthakker die Alya en Yanti vindt
Alfgarde	De vrouw van Rimbert, een Friese veehouder die in de omgeving van Rijnsburg woont
Allert	De Friese buurman van Rimbert en Alfgarde, die ook bier brouwt
Almer	Een Friese slavenhandelaar in Dorestad
Alonso	De slavenhandelaar in Barcelona die Alya kocht
Alric	Monnik in de abdij van Baume; broer van Albert
Alya	Dochter van Omar, hofmeester van Abd al-Rahman II, emir van Al Andalus
<i>Arista</i>	<i>Koning van Navarra 824-851</i>
Arlo	De jongensnaam die Alya kiest op weg naar de abdij
Asgeir	Aanvoerder van de vloot uit Erin; neef van koning Halfdan
Asgrim	Een van de Vikingen in Einars groep
Bento	Monnik en kleermaker in de Benedictijner abdij van Baume

Bjarne	Aanvoerder van de Deense drakars in Sigurs vloot
Bjorn	Een slaaf uit Denemarken
Bor	Een van de twee wolfshonden die Rimbert in Dorestad voor Alfgarde koopt
Bork	Een van de Vikingen in Einars groep
Einar	Aanvoerder van de groep Noorse Vikingen die het klooster van Baume overvallen
Fatima	Slavin in dienst van heer Olaf, Hamars vader; wordt later Gunnars vrouw
Fenna	De vrouw van de Friese slavenhandelaar in Dorestad
Filipe	Helper van de slavenhandelaar Alonso
Freya	Godin van de vruchtbaarheid
Gerbad	Een Friese hondenfokker en tevens slavenjager uit Dorestad
Gudrik	Een van de Vikingen in Einars groep
Gunnar	Een van de Noorse krijgers op Hamars drakar; bedreven in het behandelen van wonden
Hakim	Jongere broer van Fatima
<i>Halfdan</i>	<i>Koning van Agder en Vestfold; vader van Harald Langhaar, de eerste koning die (vanaf 872) over heel Noorwegen regeerde</i>
Hamar	De jonge Noorse Vikingkrijger die Alya op het strand bij Rijsenburg redt van de dood
Harald	De aanvoerder van de Denen in hun nederzetting bij Nantes
Hasan	Een van Abd Al-Rahmans zonen; heeft een Frankische moeder
Hedda	Enige zus van Hamar; sluit vriendschap met Alya
Hjort	Een van de Vikingen in Einars groep

<i>Ibn Rushad</i>	Arabische geleerde, die Alya naast talen ook onderwees in de topografie en geschiedenis van alle in bekende landen
Isabella	Navarraanse slavin van Marya
Jiménez	Aanvoerder van de groep die het gezantschap op weg naar Pamplona overvalt
José	Helper van de slavenhandelaar Alonso
Karim	De Frankische huisslaaf in het huis van Omar
Knut	Een van de Noorse krijgers op Hamars drakar
Komi	De Ifraqaanse jongen uit het verhaal dat Yanti aan Alya vertelt
Majid	Een van de drie gezanten; officier van Abd Al-Rahmans persoonlijke garde
Mare	De vrouw van een Friese lakenhandelaar in Kaupang
Maria	Vrouw van Albert, de Frankische houthakker die Alya en Yanti vindt
Marya	Kleermaakster in Qurtuba
Moesa	Een van de drie gezanten die door de emir Abd Al-Rahman naar koning Arista van Navarra worden gezonden
Muhammad	Stalmeester van Murads stoeterij
Murad	Broer van Omar, eigenaar van een grote stoeterij
Odin	Een van de belangrijkste noordse goeden
Olaf	Vader van Hamar en halfbroer van koning Halfdan
Omar	Vader van Alya, raadsheer van de emir
Oncha	Alya's persoonlijke slavin uit Navarra
Onno	De abt van de Benedictijner abdij in Baume
<i>Ramiro I</i>	<i>Koning van Asturië 842-850</i>

Rimbert	Een Friese veehouder, die in de buurt van Rijsburg woont
Robert	De overleden zoon van Albert en Maria
Rokur	Jongere broer van Gunnar
Saffiya	Naam van de merrie waarop Alya aan de reis naar Navarra begint
Sigur	Een van Halfdans aanvoerders; krijgt de leiding over de vloot die naar het zuiden vaart met als bestemming Al Andalus
Thor	God van de donder en de strijd
Thorhild	Vrouw van Einar
Thrand	Een van de Vikingen in Einars groep
Timoer	Murads slaaf uit Ifriqa
Yamina	Alya's dochter
Yan	Een van de twee wolfshonden die Rimbert in Dorestad voor Alfgarde koopt
Yanti	De donkere slavin uit het zuiden van Ifraqa die Alya vergezelt op haar tocht naar het land van de Franken

Vader

Er is iets met vader. Ik zie het aan zijn zwijgen tijdens de maaltijd en aan de manier waarop hij naar me kijkt. Hij maakt zich zorgen, zorgen om mij. Ik voel het in mijn hart. Waarom? Ik ben er zeker van dat vader tevreden is over mijn vorderingen. Het Berbers en het Grieks van de Byzantijnen beheers ik intussen zo goed dat geen enkele woordspeling me ontgaat. Ik spreek het bijna net zo snel als het Arabisch van Al Andalus. Alleen de taal van de christenen uit de gebieden ten noorden van de Tajo en Ebro blijf ik lastig vinden. Gelukkig komt Oncha, mijn persoonlijke slavin, uit het verre Navarra. Langzaam maar zeker leer ik zo ook haar taal.

Helaas is Oncha om de een of andere reden bang voor mij, hoezeer ik ook mijn best doe om het meisje op haar gemak te stellen. In plaats van normaal te praten, zoals ik het van haar verlang, mompelt ze maar wat. Oncha moest eens weten hoeveel geluk ze heeft dat uitgerekend vader haar kocht en niet iemand als oom Murad. Ze is mooi, welgevormd en helblond, iets waar veel mannen in Qurtuba – de emir voorop – dol op zijn.

Ik heb Oncha een keer gevraagd om haar goudgele lokken naast mijn zwarte krullen te houden. Het contrast kon niet groter zijn. Oncha gehoorzaamde me, maar het ging niet van harte. Haar gezicht bleef strak en uitdrukkeloos, ook al glimlachte ik nog zo vriendelijk naar haar.

Net als gisteren komt vader pas tegen het vallen van de avond thuis. Hij oogt moe en glimlacht slechts flauwtjes naar mij. Dat is niets voor hem. Gewoonlijk neemt hij uitgebreid de tijd om me te knuffelen of op zijn minst een keer te omhelzen. Nu gaat hij meteen zitten en maakt een vaag handgebaar naar Karim, onze huisslaaf. Het is een gebaar waarvan Karim de betekenis inmiddels wel kent en ik ook. Karim verdwijnt en komt even later inderdaad terug met een beker en een karaf wijn.

Zo kan het niet langer. Ik ga tegenover vader zitten en kijk hem aan. 'Vader,' zeg ik. 'Ik ben geen kind meer. Ik heb er recht op om te weten wat u zo ongelukkig maakt. Waarom drinkt u de laatste tijd wijn? Niet zo lang geleden zag ik u instemmend knikken toen oom Murad beweerde dat de Qur'an al dat soort dranken verbiedt, zelfs als je emir of kalief bent.'

‘Ach Alya,’ verzucht vader. ‘Murad is nooit in het paleis geweest. Daar waagt werkelijk niemand het om de emir de les te lezen.’

Waarom kijkt vader me niet aan? Bijna word ik boos op hem.

‘Vader, wat verbergt u voor mij?’ Hij is niet in staat om tegen me te liegen. Als vader een vraag niet meteen beantwoordt, weet ik dat hem iets dwarszit.

Het werkt. Vader gaat rechtop zitten en kijkt me nu aan. Ik schrik van wat ik in zijn ogen zie. Het is geen boosheid of verdriet. Het lijkt meer op wanhoop.

‘Je hebt gelijk, Alya. Vandaag of morgen had ik je toch de waarheid moeten vertellen, hoe zwaar me dat ook valt.’

‘En die waarheid heeft met mij te maken?’

Vader knikt en buigt het hoofd.

Ook al wordt mijn hoofd licht en klopt het hart in mijn keel, ik dring niet verder aan. Vader gaat iets vertellen wat hem zwaar valt. Ik moet hem tijd gunnen. Was ik een dochter van oom Murad geweest, dan had ik wel een vermoeden gehad. Die heeft mijn nichten uitgehuwelijkt aan oudere mannen zonder hen ook maar iets te vragen. Maar dat kan het niet zijn. Zoiets wreeds zou vader nooit doen.

Na wat een eeuwigheid lijkt, kijkt vader op. ‘Je gaat op reis, Alya en dat is mijn schuld.’

Op reis? Waarom dan? Ik wist niet wat ik kon verwachten. Geen flauw idee had ik. En hoezo vaders schuld?

‘Ik heb een fout gemaakt,’ begint hij, ‘een fout die ik misschien nooit meer goed kan maken. Ik heb met de emir over jou gesproken.’

Mijn hoofd tolt. Waarom in Allahs naam zou dat erg zijn?

‘De emir heeft me de afgelopen jaren nooit over iets anders een vraag gesteld dan over normale staatszaken,’ gaat vader verder. ‘Tot een aantal dagen geleden. Toen begon hij vragen over jou te stellen. Ik was verrast, maar kon niets anders doen dan eerlijk antwoord geven. Iemand moet de emir over jouw gave verteld hebben, Alya. Hij vroeg er nadrukkelijk naar.’

‘Mijn gave... ben ik dan zo bijzonder? Daar heb ik nooit bij stilgestaan. Over welke gave zou de emir iets gehoord hebben?’

‘Alya,’ zegt vader, ‘je weet hoe ik, als iemand van eenvoudige komaf, toch de eerste hofmeester van de emir kon worden.’

Ik knik. ‘Omdat u waarschijnlijk de enige man in Qurtuba bent die de talen van bijna alle landen rondom Al Andalus spreekt en schrijft. U kunt gezanten uit al die landen ontvangen en met hen overleggen. Dat hoorde de emir en daarom koos hij u.’

‘Niet zo bescheiden, Alya. Je weet heel goed dat je me in de meeste van die talen intussen de baas bent.’

‘Misschien,’ antwoord ik, ‘maar is dat echt zo belangrijk?’

‘Abd al-Rahman vindt van wel. Nu hij gehoord heeft dat je mijn talent op zijn minst evenaart, wil hij jou met een gezantschap naar Navarra sturen om met de koning te onderhandelen over een mogelijk bondgenootschap.’

Met stomheid geslagen kijk ik vader aan. Navarra... dat is het land van Oncha! Dankzij Ibn Rushad, de historiograaf die ons regelmatig bezoekt om vader te adviseren en mij te onderwijzen, weet ik waar Navarra ligt.

‘Een bondgenootschap met ongelovigen? Kan dat wel?’

‘Niet zo luid, Alya,’ bezweert vader. ‘Niemand anders dan jij mag hier iets over horen. Het kan ons beiden het hoofd kosten als dit te vroeg bekend wordt.’

Natuurlijk. Bij staatszaken gaat het vaak om leven of dood.

‘Zeker kan dat,’ gaat vader zachtjes verder. ‘De emir heeft er geen probleem mee, zolang het hem helpt om de christelijke koninkrijken in het noorden verdeeld te houden. In zijn ogen zijn dat roversnesten zonder een spoor van beschaving, waar men elkaar om het minste of geringste afslacht. Als de emir niets vanuit Navarra te vrezen heeft, kan hij zich op de strijd met Asturië concentreren.’

‘Wanneer?’ fluister ik. In mijn hoofd strijden allerlei tegenstrijdige emoties om voorrang. Het zorgt voor een vreemd, kriebelig gevoel in mijn buik.

Ik weet het niet,’ antwoordt vader. ‘Tot ver in de lente kan er in de bergen sneeuw liggen, zeker in Navarra. Ook denkt de emir nog na over de vraag wie zijn gezanten zullen zijn en hoe groot het gezelschap moet worden.’

Nu vader me zijn geheim eindelijk heeft verteld, lijkt het vooruitzicht dat we nog een hele tijd samen zullen zijn, hem op te beuren. Hij kijkt weer net als altijd naar mij. Wat hij daarna doet, verbaast me. Hij vraagt Karim om een tweede beker te halen en ons beiden wijn in te schenken. Karim kijkt zo stomverbaasd dat ik bijna in de lach schiet. Dan haal ik diep adem en neem een slok van de robijnrode vloeistof die ik nooit eerder proefde. De wijn laat een heerlijk tintelende nasmaak achter op mijn tong. Ik stel me de zure blik van oom Murad voor als hij me nu kon zien.

‘De Profeet zou het ons vergeven,’ zegt vader. ‘Ik las ooit dat hij zelf minder streng was dan de meeste van zijn opvolgers.’

Na die woorden neem ik zonder aarzelen een tweede slok. Ik vraag me af hoe vader ertoe komt om zijn dochter wijn te laten drinken. Ik weet het niet zeker, maar ik denk dat heel weinig vaders in Qurtuba zoiets ooit zouden doen.

‘De christenen in het noorden drinken wijn zoals varkens water drinken,’ zegt vader. ‘Het geeft niet wat voor wijn, als het maar veel is. Van matigheid hebben ze in die barbaarse landen nog nooit gehoord. Om iets te kunnen bereiken, zullen de gezanten er niet aan ontkomen om zich aan te passen. Dat geldt ook voor jou, Alya. Je gaat immers niet voor niets mee. Afgezien van mij ben jij een van de weinigen die aan het Navarraanse hof alle gesprekken kan volgen. Je moet dus helder blijven denken. Dat lukt alleen als je leert om wijn te drinken, maar niet meer dan nodig is.’

‘Hebt u de emir zelf voorgesteld om me mee te laten gaan?’

Vader kijkt me aan en zwijgt. Hij zucht voordat hij antwoordt.

‘Nee, Alya. Ik zou het nooit in mijn hoofd halen om jou iets dergelijks op te dragen. Het was de emir zelf. Hij heeft al een aantal krijgstochten naar het noorden achter de rug, met wisselend succes, want de krijgers uit Asturië, Leon en Navarra zijn in de noordelijke bergen in het voordeel. Maar Abd Al-Rahman is sluw. Als het hem niet lukt om die landen te veroveren, probeert hij ze tegen elkaar uit te spelen. Dan vormen ze voorlopig geen bedreiging meer.’

Vader voelt zich schuldig... af en toe hapert zijn stem. Weer iets wat hem normaal nooit overkomt.

‘Vader,’ zeg ik, ‘u vertelde dat iemand anders de emir op mijn talenkennis wees. Wat kunt u er dan aan doen dat de emir mij uitkoos voor een gezantschap?’

‘Ik had geen hofmeester moeten worden. Als ik voor die eer had bedankt, was dit nooit gebeurd.’

Al Andalus heeft heel wat wreder heersers gekend dan Abd al-Rahman II. Toch weet ik zeker dat vader die functie van hofmeester niet zo eenvoudig had kunnen weigeren als hij het nu voorstelt. De wil van de emir is wet. Ik kan vaders verhaal onmogelijk geloven. Driftig schud ik mijn hoofd.

Vader reageert er niet op. ‘Nu iets heel anders,’ zegt hij. ‘Wanneer heb je voor het laatst paardgereden, Alya?’

Paardrijden? Op hetzelfde moment weet ik waarom vader die vraag stelt. Nogal onnozel van mij om daar niet aan te denken...

‘Morgen gaan we naar de stoeterij van oom Murad,’ zegt vader. ‘Ik weet dat je hem niet mag, maar straks heb je een sterk en betrouwbaar paard nodig. Murad zal zijn familie helpen. Dat is ook voor hem een erezaak.’

‘Is er iemand bij het gezantschap die ik ken?’

Vaders gezicht betreft. ‘Nee,’ zegt hij. ‘Ik weet niet wie de emir zal kiezen, maar ik weet wel dat gezanten vrijwel altijd mannen zijn. Daarnaast zal er natuurlijk een escorte zijn.’

Nu begrijp ik vaders reactie pas. Het is iets waar ik helemaal niet bij heb stilgestaan. Ik zal de enige vrouw in het gezelschap zijn... nou ja, vrouw? Dat ben ik met mijn veertien jaar nog niet. Met mijn postuur en uiterlijk zou ik makkelijk voor een meisje van elf of twaalf kunnen doorgaan. Niet dat zo iets me veel uitmaakt, maar het kan een rol gaan spelen. Wie van die mannen zal straks een kind serieus nemen? En al wordt vader gerespecteerd om zijn kennis, iedereen weet dat we niet bij de voorname families van Qurtuba horen. De gezanten zullen me moeten meedulden omdat de emir me nu eenmaal als tolk heeft aangewezen, maar meer dan dat zullen ze niet doen.

Vader laat me rustig nadenken over wat hij heeft gezegd. Hij spreekt pas weer als ik hem opnieuw aankijk.

‘Oncha moet mee,’ zegt hij.

Die woorden verbluffen me zo dat ik ook nu weer tijd nodig heb om mijn gedachten te ordenen. ‘Ik dacht dat alleen de emir bepaalt wie met het gezantschap meegaat,’ zeg ik uiteindelijk. ‘Hij zal zeker niet aan een slavin denken.’

‘Dat is zo, maar ik kan de emir overtuigen van Oncha’s nut.’

Dat is waar. Als Oncha meereist, kan ik me op weg naar de Navarraanse hoofdstad Pamplona verder in haar taal bekwamen.

‘Morgenvroeg ga ik oom Murad om twee paarden vragen,’ zegt vader. ‘Ik heb geen idee hoe of waar Oncha in Navarra heeft geleefd, maar zelfs als ze daar ooit op een paard heeft gezeten, zal dat een hele tijd geleden zijn. Vanaf morgen gaan jullie elke dag rijden.’

Hoeveel vader ook van me houdt, als hij iets in zijn hoofd heeft waarvan hij denkt dat het goed voor me is, duldt hij geen tegenspraak. Verder doet hij er het zwijgen toe. Ik weet wat hij bedoelt. Het is tijd om te gaan slapen. Ik kus hem op zijn wang en zoek mijn kamer op, mijn hoofd vol verwarrende gedachten.

Oncha wacht me op. Ze kijkt me niet aan als ik haar aanspreek, terwijl ik toch mijn best doe om dat in haar eigen taal te doen. Weer mompelt ze iets nauwelijks verstaanbaars terug.

Ik wil het niet, maar toch word ik boos. ‘Oncha,’ zeg ik, ‘ik wil dat je eindelijk eens normaal gaat praten en me aankijkt als ik iets tegen je zeg. Als je dat niet doet, vraag ik vader om je daar met de zweep toe te dwingen.’

Oncha verstart en kijkt me verwilderd aan. Ik heb onmiddellijk spijt van mijn onbezonnen en wrede woorden. Plotseling zie ik Oncha zoals ze is: een eenzaam meisje, misschien iets ouder dan ik, maar verder gewoon een kind dat van de ene dag op de andere is weggerukt uit een vredig bestaan in Navarra.

In een opwelling sla ik mijn armen om haar heen.

Oncha laat me begaan, maar aan haar gespannen lichaam voel ik dat ik opnieuw een fout maak. Snel laat ik haar weer los.

‘Wat ik daarnet zei, meende ik niet, Oncha. En vader zou je nooit pijn doen, zelfs niet als je het verdient. Het was dom van me om zoiets te zeggen.’

Ineens heb ik moeite om de juiste Navarraanse woorden te vinden. Misschien heeft Oncha helemaal niet begrepen wat ik zei. Maar ze *moet* het begrijpen! Ik wil straks niet op reis met een slavin die doodsbang voor me is. Wie weet haat ze me nu zo erg dat ze me midden in de nacht de keel doorsnijdt.

Ik pak Oncha bij de schouders en kijk haar recht in de ogen.

‘Oncha,’ zeg ik langzaam en met nadruk op ieder woord. ‘Je hoeft me niet aardig te vinden. Als ik een slavin in jouw land was, zou ik dat waarschijnlijk ook niet kunnen. Maar één ding moet je weten. Wat ik in een boze bui ook tegen je zeg, net als vader zal ik je nooit met opzet pijn doen.’

Ik laat haar schouders los en wacht op een reactie.

‘Mijn ouders hadden geen slaven of slavinnen,’ zegt Oncha. ‘Het is tegen Gods wil, zeiden ze.’

Als een standbeeld blijft ze staan en slaat haar ogen niet neer.

Ik slaak een diepe zucht. ‘Je mag gaan, Oncha. Ik red me vanavond wel zonder jou.’

Pas als ik alleen op mijn kamer ben, besef ik dat Oncha deze keer niet mompelde...

Oom Murad

Na het ochtendgebed eten we brood met kaas en dadels. Daarna ga ik met vader op weg naar oom Murad. Onder een strakblauwe hemel lopen we langs de paleistuinen en de grote moskee naar de oude Romeinse brug. Die biedt een schitterend uitzicht op de boomgaarden aan de overzijde van de rivier, waar de amandelbomen in bloei staan.

Oncha loopt achter ons. Toen ze me vanmorgen kleepte en kamde, vertelde ik haar nog niet waar we na de ochtendmaaltijd naartoe zouden gaan. Maar voordat we bij oom Murads huis aankomen, moet ze weten waarom ik haar opdroeg om met ons mee te gaan. Ik wil niet dat ze het straks van iemand anders hoort.

Ik vertraag mijn pas tot ik vlak naast haar loop.

‘Heb je wel eens paardgereden, Oncha?’ vraag ik.

‘Nee,’ antwoordt ze. ‘Mijn broers vonden het niet goed.’

‘Dan gaan we dat nu inhalen,’ zeg ik.

Oncha zwijgt, al werpt ze me wel een nieuwsgierige blik toe.

‘Goed, dan zal ik duidelijker zijn. Binnenkort gaan we samen naar Navarra.’

Mijn woorden hebben het verwachte effect – en meer dan dat. Als door de bliksem getroffen blijft Oncha staan. ‘Is dat waar?’ stamelt ze. Ze trilt over haar hele lichaam en sluit haar ogen. Ik ben bang dat ze zal vallen, maar na een ogenblik herstelt ze zich, al blijft ze sneller ademen dan voorheen.

Ik schaam me nu dat ik haar meesteres ben. Ja, ik heb mijn best gedaan om me voor te stellen hoe het voor een meisje als Oncha moet zijn om als slavin in een vreemd land te leven, maar het is me slechts gedeeltelijk gelukt. Nu pas begint tot me door te dringen hoe ongelukkig dit leven in onvrijheid haar maakt.

‘Ja, Oncha. Het is waar. Ik lieg nooit en vader ook niet. Allah wil het niet. Hij straft ons als we onwaarheden spreken.’

Oncha zwijgt.

Voorbij de brug zien we al snel het huis van oom Murad. Het ligt achter een lage heuvel die Qurtuba aan het oog onttrekt.

We lijken een andere wereld binnen te gaan, een glooiende wereld vol olijf- en amandelbomen, alleen onderbroken door een paar weilanden en een enkele wijngaard.

Een slaaf haast zich naar binnen om ons bezoek aan te kondigen. Ik begin me steeds minder op mijn gemak te voelen. Vader heeft gelijk. Ik mag oom Murad niet. Te pas en te onpas schermt hij met

Allahs naam, maar van barmhartigheid of vrijgevigheid, de twee eerste plichten van een moslim, lijkt hij nog nooit gehoord te hebben. Ik vind het vreselijk dat we bij hem om paarden moeten bedelen.

Gelukkig heeft vader daar minder moeite mee. Oom Murad is zijn broer. Hij kan vader deze kleine gunst onmogelijk weigeren.

De slaaf, een reusachtige man met bloot bovenlijf en armen die minstens zo dik zijn als mijn middel, komt terug, buigt eerbiedig voor mijn vader en gaat ons voor naar de binnenplaats met een kleurige mozaïekvloer en een fontein in het midden. Oom Murad wacht ons daar op. Vader begroet hij hartelijk, maar als hij Oncha, die doodstil achter ons staat, opmerkt, verhardt zijn blik.

‘Het slavenverblijf ligt naast de stallen,’ zegt hij.

‘Een moment, Murad,’ zegt vader, ‘ik wil de regels van jouw huis respecteren, maar in dit geval lijkt het me beter dat Oncha bij mijn dochter blijft. Kan ik je onder vier ogen uitleggen waarom?’

Murad kijkt vader onderzoekend aan. ‘Een vreemd verzoek, Omar, maar natuurlijk kan dat,’ zegt hij dan.

Vader volgt Murad naar binnen. Ik blijf achter met Oncha en de slaaf die als een levend standbeeld, de armen over elkaar, bij de ingang staat. Ik kijk naar Oncha. Op wat eenvoudige zinnnetjes na verstaat ze nog geen Arabisch, maar haar gezicht verradert dat ze de strekking van Murads woorden heel goed heeft begrepen. Zo onopvallend mogelijk knik ik haar toe. De wachter hoeft niet te weten dat vader en ik heel anders met onze slaven omgaan dan hij gewend is. Als ik naar hem kijk, valt me plotseling het kromzwaard aan de ene en de opgerolde zweep aan zijn andere zij op. Een slaaf die dit soort wapens openlijk mag dragen? Dat kan maar een ding betekenen. Deze man houdt namens Murad de wind eronder bij zijn medeslaven.

Hij vangt mijn blik. Er speelt iets wat op een grijns lijkt rond zijn mond, of verbeeld ik me dat maar? Ik krijg het warm en wil weg. Vooral Oncha wil ik hier weg. Gelukkig komen vader en Murad net op dat moment terug.

‘Alya kan zelf de paarden uitkiezen,’ zegt Murad. ‘Ik stuur Timoer met jullie mee om mijn opdracht door te geven.’

Murad neemt niet de moeite om me persoonlijk aan te spreken of zelfs maar aan te kijken, terwijl ik toch zijn nichtje ben. Het raakt mij niet. Ik ben allang blij dat hij niet meegaat naar de stallen.

Timoer maakt een diepe buiging en gaat ons voor. Als we de stoeterij naderen, kijk ik mijn ogen uit. Een jaar of vijf geleden, toen ik nog een kind was, stond hier slechts één stal. Nu zie ik twee enorme gebouwen, die samen een groter oppervlak beslaan dan het paleis van de emir. Bij de ingang van de voorste stal spreekt Timoer een lange

man aan. Die luistert aandachtig en stelt zich daarna aan mij voor als Muhammad, Murads stalmeester.

‘Naar wat voor rijdier gaat uw voorkeur uit, vrouwe?’

‘Ik heb lang niet meer gereden. Het moet een sterk en gehoorzaam dier zijn dat een lange reis aankan.’

Muhammad glimlacht. ‘Heer Omar. U hebt een verstandige dochter. Ik zal haar een paar geschikte merries laten zien.’

‘Wacht,’ zeg ik. ‘Mijn slavin begeleidt me op die reis. Ik wil ook haar zelf een paard uit laten kiezen.’

Nu kijkt Muhammad me net iets langer aan. ‘Heel goed,’ zegt hij. ‘Een paard heeft er geen weet van of de man of vrouw op zijn rug vrij is of niet. Het enige dat telt, is of paard en ruiter elkaar begrijpen. Beseft iedereen dat maar zo goed als u.’

Dankzij Muhammad gaat het daarna snel. Ik kies voor een gitzwarte merrie, niet vanwege de kleur, maar simpelweg omdat ze meteen recht op me af loopt en aan mijn hand snuffelt. Hoe dat bij Oncha gaat, weet ik niet precies, maar ik zie van een afstand dat ze – ik weet niet in welke taal – met Muhammad overlegt. Even later staat ze naast een stevig gebouwd, bruinwit paard.

Op de weg naar huis wil ik één ding weten: ‘Als ik met Oncha ga rijden, moet ik dan elke keer opnieuw eerst naar oom Murad?’

‘Ga meteen naar Muhammad,’ antwoordt vader. ‘In naam is hij een slaaf, maar in de praktijk niet. Zonder hem was Murad niets. Muhammad kan toveren met paarden. Laat je niet misleiden door zijn naam. Hij is een christen uit Asturië. Murad duldt veel van hem, omdat hij zijn rijkdom aan hem te danken heeft. Maar als tegenprestatie moet hij een naam dragen die Murads klanten graag horen.’

Als ik de volgende morgen opsta, realiseer ik me iets waar vader blijkbaar niet aan heeft gedacht. Echte rijkleding heb ik niet, en Oncha uiteraard ook niet. Ik weet dat er in Qurtuba kleermaaksters zijn die wijde rijbroeken maken voor de vrouwen van rijke edelen. Die broeken vallen zo ruim dat ze nauwelijks van een normaal gewaad zijn te onderscheiden. Iets dergelijks zal ik nodig hebben en Oncha ook. Als mijn slavin met hoog opgetrokken rokken achter me aan rijdt, krijg ik ongetwijfeld honende opmerkingen naar mijn hoofd geslingerd.

Ik leg vader uit wat we nodig hebben.

‘Je hebt gelijk,’ zegt hij meteen. ‘Neem Oncha mee en laat die kleding maken. Maar ik ben nog iets vergeten, Alya.’

Vragend kijk ik hem aan.

‘Er zal gekletst worden over twee meisjes die zonder begeleiding buiten de stad gaan rijden. Ik heb ik er geen probleem mee. Maar als hofmeester van de emir mag ik het niet toestaan.’

Vader heeft gelijk. Zelfs als ik alleen naar de Joodse wijk loop, op weg naar de lessen van de rabbi, ontmoet ik af en toe meewarige of regelrecht vijandige blikken. Natuurlijk. Er zal minimaal één man met ons mee moeten rijden.

‘Karim,’ zegt vader, ‘Karim is de enige mogelijkheid. Hij kan mijn paard nemen. Murad zal waarschijnlijk niet blij zijn als je met enkel slaven gaat rijden. Als hij er een opmerking over maakt, moet je zweren dat je daarvoor mijn toestemming hebt. Dan kan hij er niets tegen beginnen, wat hij er ook van denkt.’

Met Oncha achter mij loop ik via een doolhof van straatjes vol kramen met duizend kleuren en nog veel meer geuren naar het atelier van Marya, een van de beste kleermaaksters van Qurtuba. Ik weet dat Marya een flink aantal slavinnen in dienst heeft. Het zou al heel toevallig zijn als niet minstens een van hen uit Navarra of een van de aangrenzende christelijke gebieden komt en met Oncha kan praten. Ik wil dat Oncha de stof en kleuren van haar reiskleding zelf kiest. Misschien overtuigt dat haar van mijn goede bedoelingen.

Ik leg een donker slavinnetje uit waarvoor we komen. Ze haast zich naar binnen en komt terug met Marya, een lange, statige vrouw.

‘Heer Omars dochter help ik natuurlijk zelf,’ zegt Marya.

Dan kijkt ze naar Oncha. ‘Is uw slavin toevallig een Navarraanse?’ vraagt ze. ‘In dat geval stuur ik haar naar Isabella. Dan kan ze zelf aangeven wat ze wil.’

‘Dat is erg vriendelijk,’ antwoord ik. ‘Volgens mij zijn er in Qurtuba niet veel mensen die het iets kan schelen wat een slavin wil.’

Marya glimlacht. ‘Uw slavin is nu mijn klant, vrouwe Alya. Mijn klanten behandel ik met respect, wie of wat ze verder ook zijn.’

‘Natuurlijk,’ zeg ik. ‘Oncha is inderdaad een Navarraanse.’

‘Goed,’ zegt Marya. Dan richt ze zich tot Oncha. ‘Ga maar naar binnen. Je zult Isabella makkelijk vinden. Ze is het enige roodharige meisje in mijn dienst.’

Oncha doet een stap naar voren. Dan lijkt ze zich te bedenken. Vragend kijkt ze me aan.

‘Mijn slavin verstaat slechts een paar woorden Arabisch,’ leg ik uit. Ik vertaal Marya’s woorden. Oncha’s gezicht klaart op. Meteen loopt ze naar binnen. Ik kijk haar na en vraag me af waarom ze dat zonet ook al bijna deed. Ik begin te vermoeden dat ze op zijn minst de helft van wat Marya zei wel degelijk begreep.

Wanneer ik Marya vertel dat we lang op reis zullen zijn, raadt ze me aan om niet enkel voor katoen te kiezen, maar ook voor linnen en wollen kleding, zodat we op alle soorten weer zijn voorbereid. Ik knik. Het lijkt me een praktisch voorstel. Hoe mijn kleding precies valt of welke kleur die heeft, vind ik heel wat minder belangrijk.

Marya neemt mijn maten op. Daarna gaan we de kleuren en desins uit te zoeken. Isabella en Oncha zijn daar al mee bezig.

‘Is dat echt waar?’ zegt Isabella in het Navarraans. ‘Je mag met je meesteres mee op reis en krijgt een eigen paard? Ik kan het maar moeilijk geloven. Zo’n kans krijg je nooit meer, Oncha.’

Oncha kijkt me vol ontzetting aan.

‘Ben je soms bang voor je meesteres?’ gaat Isabella verder. ‘Die indruk had ik anders niet. Zo te zien is ze nog een kind.’

‘Heeft Isabella je goed geholpen, Oncha?’ vraag ik in keurig Navarraans.

Het is een kostelijk gezicht om te zien hoe Isabella’s vrolijke, bijna opgewonden uitdrukking na mijn woorden omslaat. Eerst valt haar mond open van verbazing en zet ze grote ogen op. Dan verstart ze en slaat de hand voor haar mond. Het ziet er zo komisch uit dat ik een lach niet kan onderdrukken.

Oncha zwijgt en kijkt naar de grond. Ik weet wel waarom. Ze begrijpt heel goed dat ik met opzet niet inga op het belangrijkste wat Isabella net zei. Ik laat het zo.

Drie dagen later wordt onze kleding door een paar slavinnen, waaronder Isabella, thuisbezorgd. Ik geniet van haar verbaasde blik als ik Oncha help om de pakken naar binnen te dragen.

Vader is al naar het paleis vertrokken. Op eigen houtje besluit ik om de fraaie lentedag niet onbenut voorbij te laten gaan. Wie weet stuurt Allah morgen een stormachtige wind en een lading stortbuien onze kant op. Ik roep Karim, draag hem op om vaders paard rijklaar te maken en Oncha om haar nieuwe rijkleding aan te trekken. Om geen tijd te verliezen, verbied ik haar deze keer om me te helpen.

Wanneer we ons bij Muhammad melden, kijkt hij eerst uitgebreid naar vaders paard en daarna pas naar mij. Ik zou dat oneerbiedig moeten vinden, maar dat kan ik niet. Integendeel. Ik moet er om glimlachen.

Muhammad gebaart naar een paar slaven, die even later met onze merries en een paar prachtige zadels aan komen zetten. Oncha’s blanke huid verraadt dat ze hevig bloost. Gebiologeerd staart ze naar het rijkversierde zadel dat blijkbaar voor haar is bestemd.

‘Hoe heet je, meisje?’ vraagt Muhammad.

Oncha schrikt op. Even aarzelt ze. 'Mijn naam is Oncha.'

Nu is het mijn beurt om verbaasd te zijn. Muhammad stelde zijn vraag in het Arabisch. Nou ja, dat kan. Het was een eenvoudige zin en Oncha leeft al meer dan een jaar in Qurtuba. Maar Oncha antwoordde ook in het Arabisch; niet helemaal perfect, maar duidelijk verstaanbaar. Dat heeft ze nooit eerder in mijn bijzijn gedaan.

'Je hebt een mooie naam,' zegt Muhammad.

Ik had verwacht dat hij de rijlessen verder aan zijn knechten over zou laten, maar dat doet Muhammad niet. Hij lijkt er persoonlijk op toe te willen zien hoe we het ervan afbrengen.

Karim aarzelt als ik hem vraag Oncha te helpen om haar paard te bestijgen. Dat kan nu eenmaal niet zonder haar aan te raken en dat heeft Karim nooit eerder gedaan. Ik voel met hem mee als hij haar bovenbeen vastpakt om te voorkomen dat ze terugglijdt. Als zijn inspanningen succes hebben en Oncha rechtop zit, werp ik Karim mijn vriendelijkste glimlach toe.

Oncha klampt zich angstig met beide handen aan de zadelknop vast. Zelf kan ik wel paardrijden, maar iemand die vaardigheid bijbrengen is heel iets anders. Ik stuur mijn merrie naar Muhammad, die aandachtig toekijkt.

'Ik kan wel raden wat u me wilt vragen, vrouwe Alya,' zegt hij. 'Uw slavin moet zich eerst voldoende zeker voelen op de rug van een paard. Dan pas kan ze u vergezellen. Ik zal tijd vrijmaken om haar persoonlijk de eerste lessen te geven.'

Muhammad loopt mee en spreekt Oncha in het Asturisch aan.

'Je kunt rustig je eigen taal spreken,' zegt hij.

'Lijken de Asturische en Navarraanse taal zoveel op elkaar?'

'Ja,' antwoordt Muhammad, 'in elk geval genoeg om elkaar te begrijpen. Dat scheelt veel tijd. Leert uw slavin snel?'

'Ja,' zeg ik in het Arabisch, 'vooral als ze iets graag wil. Zoniet, dan kan ze zich heel overtuigend dommer voordoen dan ze is.'

Met een schuin oog kijk ik naar Oncha. Ze wendt haar blik af.

Muhammad glimlacht. 'Soms is dat een verstandige houding,' zegt hij, 'maar bij u werkt het duidelijk niet. Ik zal Oncha haar eerste rijles op de binnenplaats geven. Ze kan dan zelf aangeven wanneer ze het aandurft om samen met u wat verder te gaan rijden.'

Ik knik enkel en ga met Karim op weg. Over Oncha hoeft ik me geen zorgen te maken. Bij Muhammad is ze in goede handen.

Onderweg zwijgen we. Karim is geen prater, maar een doener. Alleen als ik hem praktische vragen over ons huishouden stel, heeft hij meteen een antwoord klaar. Met de rest van de wereld houdt Karim zich

niet bezig. Ik heb wel eens geprobeerd om iets over zijn verleden te weten te komen, maar op vragen in die richting geeft Karim nooit antwoord. Graag zou ik willen weten of hij het onderwerp te pijnlijk vindt, of dat hij zich echt niets van zijn jeugd herinnert. Maar ik ben te zeer op hem gesteld om aan te dringen.

Een aantal van Muhammads rijlessen later is Oncha zover dat ze zonder aarzeling op haar merrie klimt en weet hoe ze haar moet sturen of halt laten houden. Mijn merrie, ik noem haar Saffiya, doet vanaf de eerste dag bijna als vanzelf wat ik wil, soms voordat ik het zelf precies weet. Ook Oncha weet al snel de bewegingen van haar merrie te volgen, zodat ze nauwelijks nog last heeft van zadelpijn.

Ik had me voorgenomen om de tijd waarin we onze rijvaardigheid oefenen te gebruiken om rustig met Oncha te praten en haar zo beter te leren kennen voordat we op reis gaan. Maar dat blijkt lastiger dan ik dacht. Overal waar mensen of huizen zijn – en dat is bijna overal rond Qurtuba – moet ik erop letten dat ik niet te lang naast Karim of Oncha blijf rijden. Men zou me zomaar voor een slavin kunnen aanzien. Totdat we vertrekken, kan ik mijn vragen het beste gewoon thuis stellen, besluit ik.

‘Oncha,’ vraag ik de volgende morgen in het Navarraans, ‘hoeveel versta je van het Arabisch? Bij oom Murad en vooral bij Muhammad kreeg ik de indruk dat het heel wat meer is dan vader en ik dachten.’

Oncha vertrekt geen spier. Ze gaat gewoon door met kammen.

‘Ik eis een eerlijk antwoord,’ zeg ik, deze keer in het Arabisch.

Oncha stukt nu wel. De kam blijft halverwege een haal hangen. ‘Ik versta bijna alle opdrachten die Karim krijgt. Maar als u met uw vader spreekt, begrijp ik daar heel weinig van.’

Dat klinkt redelijk. Karim is trouw als een hond en zo attent dat hij veel van onze wensen herkent nog voordat we ze uitspreken. Erg slim is hij echter niet. We moeten hem elke opdracht langzaam en duidelijk uitleggen. Logisch dat Oncha door goed mee te luisteren het alledaagse Arabisch beetje bij beetje onder de knie krijgt.

‘Prima, Oncha, blijf er vooral je best op doen. Het kan onderweg zowel voor jou als voor mij belangrijk zijn om te weten waar de mannen het over hebben. Vier oren horen meer dan twee. Maar dan moet je wel begrijpen wat je hoort.’

De hele avond en het eerste stuk van de nacht heb ik erover getwijfeld of ik dit wel echt zou zeggen. Het is raar. Ook Oncha zal het gek vinden. Ze is een slavin, ik haar meesteres. De mannen die de emir straks als gezanten of escorte naar Navarra gaat sturen, zijn van

mijn volk. Hoe kan ik haar dan vragen om die af te luisteren? Zal Oncha begrijpen waar ik op doel? Ik heb overwogen om het uit te leggen, maar dat vond ik net een stap te ver gaan.

‘De mannen?’ Opnieuw houdt Oncha op met kammen. ‘Reizen er dan geen andere vrouwen of slavinnen mee, vrouwe Alya?’

‘Slavinnen zijn ook vrouwen, Oncha. Maar het antwoord is nee. Als vader gelijk krijgt, zijn we straks inderdaad de enige vrouwen. Hoeveel mannen het gezantschap zal tellen, weet ik niet. Ik denk een stuk of twintig, want er gaan natuurlijk ook lijfwachten mee.’

Oncha’s hand trilt. ‘Soldaten?’ vraagt ze. Er klinkt nu diepe angst door in haar stem.

‘Je hoeft je niet ongerust te maken over die lijfwachten,’ verzeker ik haar. ‘Als dat, zoals ik verwacht, mannen uit de persoonlijke garde van de emir zijn, zullen ze het wel uit hun hoofd laten om je lastig te vallen. Ze zouden meteen gekruisigd worden.’

Oncha kamt verder, maar haar bewegingen blijven onzeker. ‘Dat bedoelde ik niet,’ zegt ze. Naar wat ze dan wel bedoelt, moet ik raden. Opeens komt er een gedachte bij me op. ‘Hoe ben je in Saraqusta terechtgekomen, Oncha?’

Oncha’s armen hangen ineens slap langs haar lichaam. De kam valt op de grond. Verbaasd kijk ik haar aan. Tranen stromen over haar wangen. Uit alle macht probeert ze haar snikken tegen te houden. Het lukt niet. Dan doet Oncha iets waarvoor iemand als oom Murad haar zeker zweepslagen zou laten geven. Ze vlucht de kamer uit zonder op mijn toestemming te wachten.

Ik blijf alleen achter, slechts half gekamd. Verbijsterd kijk ik naar de kam op de tegelvloer. Ik vecht tegen de bijna onbedwingbare neiging om achter Oncha aan te gaan en op wat voor manier dan ook iets aan haar verdriet te doen. Nee! Dat is onmogelijk. Ik ben haar mees-teres. Zelfs vader zou me een uitbrander geven als ik zo op Oncha’s ontoelaatbare gedrag reageer. Bovendien, hoe zou ik Oncha moeten helpen zonder te weten wat er met haar aan de hand is? Ik word opnieuw boos op mezelf en mijn eeuwige vragen. Waarom moet ik altijd alles weten?

In een opwelling raap ik de kam op en ga verder waar Oncha is gebleven. Als de kam blijft steken, trek ik extra hard. Tranen springen in mijn ogen. Ik negeer de pijn en kam door tot alle klitten uit mijn haar zijn.

Het paleis

‘Alya?’

Niet mijn naam, maar de klank in vaders stem maakt dat ik opschrik. Snel kom ik overeind en ga naar de deur. Vader moet iets hebben opgevangen van wat er tussen mij en Oncha is voorgevallen. Zou hij Oncha willen straffen?

‘Laat Karim en Oncha een maaltijd klaarmaken en vraag hen om daarna uit de buurt blijven. Ik moet met jou alleen praten, Alya.’

Na vaders woorden is het of er plots een steen in mijn maag ligt. Ik kan het niet opbrengen om nu zelf naar Oncha te gaan. Dat is laf, maar ik kan er niets aan doen. Ik geef vaders opdracht aan Karim door. Die kijkt me verbaasd aan als ik hem zeg naar Oncha’s kamer te gaan, maar natuurlijk gehoorzaamt hij meteen.

Ik ga tegenover vader zitten. Hij kijkt me nadenkend aan. We zwijgen allebei een tijdje. In mijn hoofd zoemen allerlei akelige gedachten rond. Ik vraag me af of dit echt is. Het lijkt een boze droom.

‘Het was mijn schuld,’ merk ik uiteindelijk op. Ik weet niet wat ik anders zou kunnen zeggen om Oncha te helpen.

Er verschijnt een totaal andere uitdrukking op vaders gezicht dan ik had verwacht. Er is geen spoor van woede of verontwaardiging te bekennen, enkel verbazing. Net op dat moment komen Karim en Oncha met de maaltijd binnen. Meteen sla ik mijn ogen neer.

‘Wat in Allahs naam is jouw schuld, Alya?’ vraagt vader nadat Karim en Oncha alles neergezet hebben en weer weg zijn.

Ik adem diep in en doe in één ruk mijn verhaal. Ik vertel vader alles over mijn gesprekken met Oncha, hoe ze zonder toestemming wegliep en vooral waarom ik vind dat hij haar niet hoeft te straffen omdat het niet Oncha’s schuld was, maar enkel en alleen de mijne.

Gespannen wacht ik op zijn antwoord. Ik kan er niets aan doen, maar ik kan alleen maar aan Timoer denken, aan zijn zweep en aan de grijns op zijn gezicht.

‘Denk je werkelijk dat ik je vanwege Oncha liet roepen, Alya?’

Met een schok ga ik rechtop zitten en kijk vader aan.

‘Vanmiddag ga je naar het paleis,’ zegt vader. Zijn stem klinkt weer net als altijd. ‘De emir heeft besloten wie zijn gezanten zullen zijn. Hij gaat hen vandaag nog toespreken. Ook jou wil hij zien, Alya.’

‘Vrede zij met allen die hier bijeen zijn om de wil van Abd Al-Rahman aan te horen.’

In de grote paleiszaal klinkt vaders stem hol, alsof hij van een enorme afstand tot ons spreekt. Maar dat is niet zo. Vanaf de plek waar ik achter de drie gezanten neerkniel op de koele mozaïekvloer, kan ik vaders gezicht duidelijk zien, zelfs de neutrale hofmeesterblik waarmee hij naar ons kijkt.

Vanuit mijn gebogen houding waag ik het om een blik te werpen op de nu nog lege troon. In gedachten herhaal ik vaders woorden van vanmorgen. *Emir Abd Al-Rahman is een man van beschaving. Je hoeft niet bang voor hem te zijn, Alya. Als hij de gezanten toestaat om overeind te komen, blijf je waar je bent. Ga pas recht op zitten als Abd Al-Rahman dat beveelt. Ik verwacht niet dat hij jou vragen zal stellen. De emir kent jouw gave. Hij zal waarschijnlijk alleen zijn gezanten toespreken. Mocht hij je toch aanspreken, dan zul je weten hoe te antwoorden, Alya. Je bent immers mijn dochter.*

Een dreunende gongslag... Ik druk mijn voorhoofd tegen de koude steen. Tergend langzaam sterft het geluid weg.

Even later klinkt een stem. ‘Sta op.’ Meer niet.

Voor mij komen de gezanten overeind. Geen van hen herkende ik. Naar hun namen kan ik enkel gissen.

‘Jij ook, Alya.’

Ik sta op, maar houd mijn blik op de vloer gericht.

‘Kijk me aan, meisje. Ik wil de gezichten van mijn gezanten kunnen zien.’

Bedoelt de emir mij? Al ben ik natuurlijk geen echte gezant, het lijkt er wel op. En ik ben het enige meisje in de troonzaal. Voorzichtig richt ik mijn hoofd op.

Abd Al-Rahmans ogen zijn inderdaad op mij gericht. Met moeite weersta ik de neiging om de mijne neer te slaan. *Je bent mijn dochter*, klinkt vaders stem na in mijn hoofd.

‘Mijn opdracht voor jou is de volgende, Alya,’ spreekt de emir. ‘Luister heel goed naar wat hier vandaag wordt gezegd, maar ook naar wat mijn gezanten in Pamplona met de koning van Navarra bespreken. Sla alles op in je hoofd. Als Omar gelijk heeft, en ik twijfel niet aan de woorden van mijn hofmeester, zul je geen woord daarvan vergeten. Kom na de terugkeer van het gezantschap onmiddellijk naar het paleis en schrijf alles wat in je hoofd zit nauwkeurig voor me op, precies zoals het is gezegd. Heb je dat begrepen?’

Ik weet niet of ik moet knikken of hardop mag spreken.

‘Jazeker, heer Abd Al-Rahman,’ antwoord ik. ‘Uw opdracht is duidelijk. Ik zal dat alles doen zoals u het beveelt.’

De emir glimlacht. Dan richt hij zich tot de voorste gezant.

‘Hasan, mijn zoon,’ zegt hij, ‘vat voor ons samen wat de opdracht van het gezantschap is, zodat je medegezanten op de hoogte zijn. Spreek duidelijk, zodat Alya geen woord mist van wat je zegt.’

‘Zoals u wenst, vader,’ begint Hasan. Zijn stem klinkt vast en helder. ‘Met koning Arista gaan we natuurlijk geen echt bondgenootschap aan. We noemen het alleen maar zo om zijn ijdelheid te strelen. Ook al stelt Navarra in vergelijking met Al Andalus weinig voor, toch gelooft Arista, net als de koningen van Leon of Asturië, dat hij op voet van gelijkheid met u kan onderhandelen. We laten hem in die waan en maken gebruik van de onderlinge vetes van de christelijke koningen. We bieden Arista aan om hem te steunen in zijn strijd met Leon, maar alleen als hij ons in Asturië onze gang laat gaan. Als die opzet slaagt, kunnen we Asturië eindelijk innemen. Het probleem daarbij is Arista’s onbetrouwbaarheid. Zo gauw hij geen voordeel meer ziet in onze afspraken, zal hij al zijn beloftes vergeten. Angst is het beste middel om hem aan zijn woord te houden. We verzekeren hem dat u de strijd tegen Leon en Asturië tijdelijk zult staken als Arista ons ver-raadt en dat u dan heel uw leger naar Navarra stuurt. Arista weet dat zoiets het einde van zijn land zou betekenen. Hij zal zijn gegeven woord niet durven breken.’

Zoals de emir vroeg, luister ik geconcentreerd naar Hasans woorden. Erg moeilijk valt me dat niet, want zijn stem klinkt aangenaam en melodieus. Zo onopvallend mogelijk werp ik een blik in zijn richting. Maar ik zie alleen zijn rug en achterhoofd.

‘Dat is inderdaad precies wat wij bespraken, Hasan,’ zegt de emir. ‘Heb je alles begrepen, Moesa?’ Hij richt zich tot de tweede gezant, een lange man in een zwarte tuniek. ‘Het is mijn wens dat Hasan met Arista spreekt, maar als het nodig is, moet jij hem vervangen. Dat kan alleen als je van alles op de hoogte bent. Je mag daarom tijdens de beraadslagingen niet van Hasans zijde wijken.’

‘Natuurlijk, heer,’ antwoordt Moesa.

Wie of wat Moesa is weet ik niet, maar ik begrijp uit de woorden van de emir dat hij in rang onder prins Hasan staat. Nieuwsgierig kijk ik naar de derde gezant, in de verwachting dat ook die door de emir zal worden toegesproken. Dat gebeurt echter niet. Abd Al-Rahman lijkt de bijeenkomst als beëindigd te beschouwen. Hij staat op van zijn troon en verdwijnt, omringd door zijn lijfwachten.

Meteen als de deuren zich achter de emir sluiten, geeft vader ons het teken dat we kunnen gaan. Ik loop achter de derde gezant naar

buiten. Nu pas zie ik het ceremoniële zwaard aan zijn zijde. Dit moet de aanvoerder van onze escorte zijn. Dat verklaart waarom de emir hem niet persoonlijk toesprak. Zijn taak is duidelijk genoeg.

Bij mijn eerste stap buiten de poort word ik zo verblind dat ik mijn oogleden tot spleetjes knijp. Als ik weer aan het felle licht ben gewend, kijk ik verdwaasd om me heen, zo groot is het contrast tussen de schemerige paleiszaal die ik zojuist verliet en de alledaagse geluiden, kleuren en geuren van de straat. Twee vragen blijven door mijn hoofd zoemen. De eerste is wanneer het gezantschap vertrekt. De tweede gaat over Oncha. Ik hoopte dat ook haar rol ter sprake zou komen, maar ik had kunnen weten dat die hoop ijdel was. Een emir wil niet worden lastiggevalen met vragen over slavinnen.

Ineens voel ik een hand op mijn schouder. Die is van vader.

‘De emir reist vandaag nog naar zijn buitenverblijf,’ zegt hij.

Ik weet wat dat betekent. Als hij buiten de stad is, houdt de emir zich nooit met staatszaken bezig en heeft hij geen hofmeester nodig. Totdat we vertrekken, kan vader thuisblijven om me te steunen en goede raad te geven. Hij weet bijna alles van de steden en gebieden die tussen Qurtuba en de Navarraanse hoofdstad Pamplona liggen. Van pure opluchting moet ik bijna huilen.

Samen lopen we naar huis, heel rustig, zodat we het onderweg al kunnen hebben over een paar van de vragen die in mijn hoofd om voorrang vechten en op mijn tong branden.

‘De emir zal zich niet druk maken over de precieze dag van jullie vertrek,’ zo beantwoordt vader mijn eerste vraag. ‘Dat laat hij aan prins Hasan en aan Majid over. Die moeten de voorbereidingen treffen. Dat kan nog enkele dagen duren.’

‘Wie is Majid? Is hij de gezant met dat mooie zwaard?’

‘Ja,’ antwoordt vader. ‘Hij is de op een na hoogste officier van Abd Al-Rahmans persoonlijke garde. Majid moet de soldaten uitzoeken die met het gezantschap meegaan en hen leiden.’

‘En Oncha?’

‘Ze mag mee, Alya. Dat heb ik met de emir besproken.’

Vader loopt nu langzamer. Hij zwijgt.

‘Wat is er, vader?’ vraag ik. In mijn buik begint het onaangenaam te kriebelen.

Vader blijft staan. Hij pakt me bij de schouders.

Mijn angstig voor gevoel wordt sterker. ‘Maar...?’

‘Ze mag van de emir niet mee naar Pamplona, omdat ze een Navarraanse is. In Saraqusta moeten jullie haar achterlaten.’

Saraqusta! De bodem lijkt onder mijn voeten weg te zakken.

‘Waarom Saraqusta?’

‘Alya, dat weet je na alle lessen van Ibn Rushad heel goed,’ antwoordt Omar. ‘Het is de laatste stad van het emiraat die jullie aandoen. Niet ver daarachter ligt de grens met Navarra.’

‘Waar moet Oncha daar dan blijven?’

‘Dat moest ik van de emir met Majid bespreken, want die leidt het escorte en is verantwoordelijk voor jullie veiligheid. Majid vindt dat jullie Oncha moeten achterlaten bij dezelfde handelaar die haar vorig jaar naar de slavenmarkt van Qurtuba bracht. Als jullie verder reizen, moet hij Oncha opnieuw in Qurtuba afleveren, deze keer niet op de markt, maar bij ons huis.’

Afleveren... nu praat zelfs vader alsof Oncha een zak meel is.

‘Ik weet wat je denkt, Alya,’ zegt vader. ‘Die handelaar zal best een bruut zijn. Maar het enige dat hem wordt opgedragen, is om Oncha goed te behandelen en haar terug te brengen naar ons huis. Dat is precies wat hij zal doen, want alleen dan krijgt hij zijn geld.’

We lopen verder. Ik zucht. ‘Het zal wel niet anders kunnen, maar het bevalt me helemaal niet, vader.’

Ik herinner me Oncha’s heftige reactie toen ik de naam Saraqusta liet vallen. Maar wat voor zin heeft het om daar tegen vader over te beginnen? Het zal niets veranderen. Ik zwijg er maar liever over. Ja, natuurlijk is dit de beste oplossing voor Oncha, probeer ik mezelf te overtuigen. Zo is de kans het grootst dat ze veilig in ons huis terugkeert en dat ik haar daar na afloop van de missie in Navarra terugzie. Maar mijn gevoel wint het van mijn verstand. In gedachten zie ik Oncha in een lange rij geketende slaven tussen Saraqusta en Qurtuba voortstrompelen. Waarom heb ik vaders voorstel om Oncha mee te nemen zo snel omarmd? De rest van de weg naar huis vergeet ik al mijn andere vragen. Werktuiglijk dragen mijn voeten me verder.

Als we thuis aankomen, staan Oncha en Karim ons al op te wachten. Dat is zo vanzelfsprekend dat ik het anders nauwelijks opmerk, maar nu ben ik me meteen pijnlijk bewust van Oncha’s aanwezigheid. De rest van de dag heb ik geen behoefte meer aan praten. Vader gelukkig ook niet.

’s Avonds komt Oncha naar mijn kamer en vraagt of ze me van dienst kan zijn. Het liefst zou ik nee zeggen, want ik weet absoluut niet wat ik nu tegen haar zou moeten zeggen zonder een vreselijke huichelaarster te zijn. Maar ik kan Oncha onmogelijk wegsturen en laat dus toe dat ze mijn haar borstelt en mijn kleding verzorgt. Ondertussen haat ik mezelf om mijn zwijgen.

Nog voor de middag komt vader binnen. Verbaasd kijk ik op van de perkamentrollen met Navarraanse teksten, die Ibn Rushad

door een van zijn slaven heeft laten bezorgen. Dan pas realiseer ik me weer dat de emir met heel zijn harem uit Qurtuba is vertrokken. Heel even komt de vraag bij me op of Oncha in die harem niet beter af was geweest? Meteen verwerp ik die gedachte. Wat is een leven waard waarin je alleen maar mooi hoeft te zijn om de emir een paar nachten per jaar te plezieren en er niemand is die echt iets om je geeft? Oncha's status in de harem van de emir zou waarschijnlijk lager zijn dan die van Abd Al-Rahmans favoriete paard.

Vader legt een hand op mijn rug. Ik schrik en het perkament, waarnaar ik nietsziend zat te kijken, glijdt uit mijn handen.

‘Morgen vertrekken jullie, Alya.’

‘Vader, is er echt geen andere mogelijkheid voor Oncha? Ik begrijp waarom de emir haar niet mee naar Navarra wil laten gaan. Maar Oncha heeft afschuwelijke herinneringen aan Saraqusta, al wil ze me niet vertellen wat daar precies is gebeurd. Het kan haar dood worden als we haar naar die slavenhandelaar terugbrengen.’

Vader kijkt me zwijgend aan. Dan schudt hij langzaam zijn hoofd. ‘Ik heb het geprobeerd, Alya. Ik vertelde de emir dat Oncha bijzonder trouw en gehoorzaam is en dat Majid haar ook met een gewone karavaan terug naar Qurtuba kan sturen. Abd Al-Rahman keek me enkel misprijzend aan. Hij antwoordde niet eens. Het spijt me vreselijk, maar er valt niets meer aan te doen, Alya.’

Het afscheid

Ik heb geen idee voor hoelang ik afscheid moet nemen van alles wat mij dierbaar is. Mijn eerste gedachte gaat uit naar moeder, die stierf bij mijn geboorte. Al heb ik haar nooit gekend, via vaders verhalen weet ik zo veel over haar dat ik in mijn dromen soms hele gesprekken met haar voer. Iets van moeders geest leeft voort in ons huis, vooral in de buurt van de stenen bank naast de fontein op de binnenplaats. Dat was volgens vader haar favoriete plekje. Daarom kies ik die bank de laatste jaren vaak op hete zomerdagen als vaste plaats om te lezen, schrijven of studeren. Zo gauw Oncha me verzorgd heeft en we gegeten hebben, loop ik naar de binnenplaats.

Ik ga zitten, luister naar het geklater van de fontein en probeer me alles voor de geest te halen wat vader ooit over mijn moeder – ze heette Aisha – heeft verteld. Dan ga ik naar binnen.

‘Vader,’ zeg ik. ‘Voordat ik vertrek, wil ik graag naar de begraafplaats. Loopt u met me mee?’

Het is niet ver. De begraafplaats van Qurtuba ligt in de bocht van de rivier. Als we de brug over zijn, voert een pad er regelrecht naartoe. Wie hier niet bekend is, moet goed zoeken om de juiste plek te vinden. Moslimgraven horen immers niet op te vallen, in tegenstelling tot de begraafplaatsen van joden of christenen, die vaak overdadig versierd zijn. Moeders graf herken ik echter van verre, want het ligt naast een stokoude olijfbom. In de schaduw van de kruin houden we halt. Een tijdje blijven we daar in gedachten verzonken staan.

‘Aisha heeft nooit een andere taal dan Berbers en Arabisch geleerd,’ zegt vader, ‘maar ze was net zo nieuwsgierig als jij. Behalve de Qu’ran las ze graag oude verhalen of de gedichten van Abu-Nawas.’

Gedichten? Dat vertelt vader voor het eerst. Ik lees ook wel eens gedichten, zoals die van Homerus of Lucretius, maar eerlijk gezegd doe ik dat uitsluitend om mijn Grieks of Latijn te oefenen. Van Abu-Nawas heb ik nooit iets gelezen, maar ik weet dat hij in Bagdad leefde, een Perzische moeder had en ooit vanwege de inhoud van zijn gedichten in de gevangenis belandde.

‘Is er een boek met zijn gedichten in huis?’ vraag ik.

‘Ja,’ zegt vader. ‘Ik heb het boek bewaard waarin Aisha graag las. Het spijt me dat ik het je nooit heb laten zien, maar daar had ik een reden voor, Alya. Ik vond je nog te jong voor dat soort gedichten.’

‘Ook nu nog?’

‘Nee. Nu niet meer.’

‘Als ik terug ben, wil ik het graag lezen.’

‘Ik zal het voor je bewaren, Alya.’

In stilte lopen we terug. Precies op het moment dat de zon achter de horizon verdwijnt, zijn we thuis.

Nog voor de zon de volgende ochtend opkomt, moeten we al op weg naar de stallen om onze paarden op te halen, want prins Hasan wil het gezantschap meteen na het ochtendgebed laten vertrekken. Vader gaat deze keer in plaats van Karim met ons mee. Murad weet van niets en zal verrast zijn door onze vroege komst.

We moeten meerdere malen aankloppen voordat Timoer de deur opent. Even later komt Murad naar buiten. Vader legt hem uit waarom we zo vroeg komen, maar zwijgt over de bestemming van het gezantschap of het doel van de reis. Murad vraagt er ook niet naar.

Opnieuw gaat Timoer ons voor. Oncha loopt zwijgend achter mij en vader aan.

Het lijkt of Muhammad onze komst heeft voorzien. Hij staat voor de ingang van de stallen, alsof hij daar al een tijdje wacht. Zonder dat vader of ik iets vragen, gebaart hij naar een paar staljongens.

‘Je weet waarvoor we komen, Muhammad,’ zegt vader.

‘Ja, heer Omar. Voor de paarden van uw dochter en Oncha.’

Murad of Timoer zouden zeker ‘uw dochter en haar slavin’ hebben gezegd. Muhammad niet. Ik let op Oncha’s reactie. Ze zwijgt, maar haar blik verradt dat ze het wel degelijk heeft opgemerkt.

De staljongens brengen onze merries. Ik wrijf Saffiya over haar neus. Ze knikt met haar hoofd en zwiept met haar staart.

‘Saffiya zal u niet teleurstellen, vrouwe Alya,’ zegt Muhammad. Dan kijkt hij opnieuw Oncha aan. ‘Waar ergens in Navarra leefde je, Oncha?’ vraagt hij in het Asturisch.

Ik houd mijn adem in. Die vraag had ik Oncha nog niet durven stellen, zeker niet na die avond waarop ik over Saraqusta begon en ze mijn kamer uit vluchtte. Zou ze nu ook zo reageren?

Oncha krimpt ineen, maar deze keer herstelt ze zich snel. Ze kijkt Muhammad aan en antwoordt met vaste stem: ‘Langs de oever van de Bidasoa, aan de voet van de Pirinoak.’

‘Was dat ver van de zee?’

‘Nee. Het was maar een enkele dagreis.’

‘Hadden jullie thuis paarden?’

‘Ja, langs de oevers van de Bidasoa liggen goede weidegronden. Bijna iedereen in onze vallei bezit paarden.’

Murad zou een gesprek tussen twee slaven onmiddellijk hebben afgekap. Vader niet. Hij luistert aandachtig. Ik natuurlijk ook. Voor het eerst hoor ik iets meer over Oncha's leven in vrijheid.

‘Ik wens jullie een goede reis,’ zegt Muhammad.

Vader fronst. ‘Wie heeft jou verteld dat we op reis gaan, Muhammad?’ vraagt hij.

Muhammad vertrekt geen spier. ‘Waarom kwam u anders al zo vroeg, heer Omar?’ reageert hij.

‘Je hebt gelijk,’ zegt vader. ‘Zwijg er tegenover iedereen over.’

‘Natuurlijk, heer Omar.’

Als we op onze weg terug naar Qurtuba de brug oversteken, stelt vader voor om me te vergezellen naar het paleis. Dat wil ik niet. Ik neem liever samen met Oncha bij ons huis afscheid, niet alleen van vader, maar ook van de trouwe Karim.

Wanneer vader me omhelst, staat Karim er zo roerloos en verslagen bij dat mijn hart bijna breekt en ik alle normale gedragsregels vergeet. Ik maak me los uit vaders armen, loop naar Karim toe en druk een kus op allebei zijn wangen.

‘Kom,’ zeg ik tegen Oncha, die op haar merrie is blijven zitten. ‘We gaan.’

Ik klim in het zadel, spoor Saffiya aan en kijk niet meer om.